

Голові спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(вулиця Січових Стрільців, 52А, м. Київ, 04053)
доктору педагогічних наук, професору,
Тамарі СОРОЧАН

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, директора Дунайського фахового коледжу Національного університету «Одеська морська академія»

Кононенка Андрія Геннадійовича

на дисертаційне дослідження **Квятковської Анни Олегівни**

«Професійна підготовка майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання»,

подане до захисту в разову спеціалізовану вчену раду
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю
011– Освітні, педагогічні науки

Актуальність обраної проблематики виконаної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Технологічна й інформаційна глобалізація визначає міжнародні стандарти та вимоги до професійної діяльності майбутніх фахівців з телекомунікацій. Крім того, ряд системних викликів до української освіти (масові протиепідемічні карантини, безпекові виклики, пов'язані із російською агресією) зумовили потребу у розширенні освітніх можливостей засобами онлайн технологій, а, відтак, у зростанні ролі змішаного навчання. Сучасний ринок праці вимагає від випускників якісної професійної підготовки, що особливо значуще саме для майбутніх фахівців з телекомунікацій.

На сьогодні існують суттєві протиріччя між потужними можливостями цифрових технологій і недостатнім рівнем їхнього використання у професійній підготовці фахівців; необхідністю постійного підвищення рівня професійної підготовленості майбутніх фахівців з телекомунікацій до використання цифрових технологій як функціонально й особистісно значущого компонента професійної підготовленості та недостатньою сформованістю теоретико-

методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання; потребою удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій та недосконалістю організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання тощо.

Необхідність подолання наведених суперечностей, що виникають в освітньому процесі підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій, недостатність вирішення теоретичних проблем і практичних питань, пов'язаних із використанням новітніх технологій в освітньому процесі, зумовлюють необхідність пошуку шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання.. Саме тому тема дисертації Квятковської А.О. є актуальною, а важливість поставлених у дисертації завдань не викликає сумнівів.

Розроблена дисертантом модель професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання та експериментальна перевірка ефективності її впливу на підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій, й сприяють удосконаленню підготовки до роботи майбутніх фахівців у нинішніх умовах цифрової трансформації суспільства. У цьому контексті дослідження Квятковської А. О., предметом якого визначено теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання, є, на нашу думку, актуальним і своєчасним.

Дисертанткою проаналізовано низку наукових праць, присвячених окресленій проблемі, в яких висвітлені: сутність основних дефініцій і теоретико-методологічних підходів з проблеми дослідження, що сприяло уточненню понятійно-термінологічного апарату та уточненню авторського поняття «змішане навчання»; було виокремлено основні переваги та недоліки змішаного навчання, основні види навчальних занять, особливості проведення практичних і лабораторних робіт, виробничої, переддипломної та навчальної практики в закладах фахової передвищої освіти.

Саме дослідження таких праць уможливило сформулювати науковий апарат, пов'язаний із проектуванням моделі професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання, з розробленням методичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання викладачам та здобувачам освіти. Проведений аналіз джерельної бази дозволив Квятковській А. О. визначити й уточнити термінологічний апарат дослідження, з'ясувати сутність та багатовимірність досліджуваних понять, окреслити особливості змішаного навчання майбутніх фахівців з телекомунікацій в Україні, зокрема передумови організації професійної підготовки майбутніх фахівців і формування у них цифрової компетентності. Важливим аспектом було визначено відбір та використання інноваційних педагогічних технологій і форм організації освітнього процесу.

Проведений дисертанткою аналіз загальнонаукових джерел, психолого-педагогічної літератури, нормативно-правових документів дозволив виявити закономірності, суперечності та визначити шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання викладачам та здобувачам освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі.

Для обґрунтування вивчення проблеми дослідження автором проведено ретельний аналіз проблеми удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання, встановлено, що в Україні за останні роки загострились питання пошуку шляхів і стратегій організації та проведення освітнього процесу в закладах освіти всіх рівнів.

Позитивним вважаємо, уточнення авторки, що впровадження змішаного навчання є більш ефективним, ніж традиційне, оскільки дає змогу не тільки більш якісно засвоїти здобувачам необхідні знання, сформувати уміння і навички, а й розвинути soft skills – творчі здібності, комунікативні навички, самостійність, цілеспрямованість, креативність тощо.

Не викликає заперечень визначений дисертанткою науковий апарат дослідження, а саме: об'єкт, предмет, сформульовано мету та виокремлено завдання дослідження.

У процесі наукового пошуку автором *уточнено* сутність цифрових компетентностей педагогів та викладачів, які згруповано в шести сферах цифрової компетентності: професійне залучення (використання цифрових технологій для спілкування, співпраці й професійного розвитку); цифрові ресурси (пошук, створення та обмін цифровими ресурсами); викладання й навчання (управління професійним й освітнім процесами та їхня організація за допомогою цифрових технологій); оцінювання (використання цифрових технологій для оцінювання); розширення можливостей здобувачів освіти (використання цифрових технологій для підвищення інклюзивності й активного залучення здобувачів освіти до навчання); сприяння розвитку цифрових компетентностей здобувачів освіти (створення можливостей використання цифрових технологій для спілкування, створення контенту, розвитку та розв'язання проблем).

Авторкою встановлено, що організаційно-технічні компоненти, які формують цифрові компетентності викладачів, є багатовекторним явищем, сформованість якого відкриває перед викладачами технічних дисциплін фахових коледжів широкі можливості для впровадження особистісно-орієнтованих технологій навчання, а саме: індивідуальне консультування, творчий підхід здобувач освіти у виконанні практичних й лабораторних робіт.

Ґрунтуючись на теоретико-методологічних засадах дослідження дисертанткою була розроблена і практично апробована модель професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання, що складається з чотирьох блоків, кожен з яких має відповідне до теорії моделювання наповнення: цільового, теоретико-організаційного, процесуального та експериментально-результативного. Дана модель сформована на основі сучасних методологічних підходів, поєднується з педагогічними умовами, вимогами до майбутніх фахівців з телекомунікацій,

Оцінка змісту дисертації та її завершеності у цілому

Структура дисертаційного дослідження Квятковської А. О. зумовлена змістом і представлена: анотацією, переліком умовних позначено, вступом, трьома розділами, загальними висновками, списком використаних джерел та додатками, в яких представлено матеріали проведення експериментального дослідження. Дисертаційна робота структурована, вирізняється змістовною повнотою, а отримані наукові результати відображають логічну послідовність наукового пошуку автора.

Структура дисертації та обсяг основного тексту відповідають чинним вимогам до дисертаційних досліджень. Назва роботи відповідає її меті, змісту теоретичної частини та експериментального дослідження.

Наукова новизна та достовірність наукових положень, обґрунтованих за результатами.

Науковим надбанням Квятковської А. О. є, на нашу думку, обґрунтовані теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання.

Безперечним здобутком є розроблена методика удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання викладачам та здобувачам освіти.

Особливої уваги на нашу думку заслуговує практичний аспект – апробація моделі, під час якої було вдосконалено зміст, форми, засоби та шляхи взаємодії викладачів та здобувачів освіти при змішаному навчанні; форми та напрями співтворчості викладача і здобувачів освіти: логічне, продумане, безперервне впровадження цифрових технологій з метою підвищення ефективності дії кожного складника системи підготовки; підходи формування цифрових компетентностей викладача в процесі змішаного навчання; підходи використання технічних та цифрових засобів навчання (використання симуляторних програм у процесі змішаного навчання майбутніх фахівців з телекомунікацій, використання цифрового робочого зошита як засобу підвищення ефективності навчання майбутніх фахівців телекомунікацій).

Всі одержані дисертанткою наукові результати характеризуються безсумнівною науковою новизною.

Значення отриманих дослідницьких результатів для науки і практики освітньої діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає розробленні навчально-методичного забезпечення викладання фахових дисциплін для здобувачів освіти спеціальності 172 - Електронні комунікації та радіотехніка («Системи комутації та розподілу інформації», «Системи передачі даних», «Технічне обслуговування станційного обладнання», «Телекомунікаційні та інформаційні мережі», «Протоколи маршрутизації», «Адміністрування телекомунікаційних систем» «Оптимізація та моделювання телекомунікаційних систем»); можуть бути використані як наукова та практична база для подальшого вдосконалення й модернізації освітнього процесу у формі змішаного навчання ЗФПО, у системі підвищення кваліфікації викладачів.

Наведені автором у додатках інформаційні матеріали мають практичну цінність для викладачів, які забезпечують професійну підготовку майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання.

Повнота висвітлення основних наукових результатів у публікаціях.

Для розв'язання поставлених завдань автором опрацьовано 226 джерел, з них 62 – іноземними мовами. Висновки і результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у змісті. Основні результати дослідження висвітлено у 32 наукових працях, з них: 11 статей (6 у співавторстві) у виданнях України, включених до переліку фахових у галузі педагогіки, 3 статті (1 у співавторстві) у зарубіжних виданнях, у тому числі 1 стаття у виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз WoS, 18 тезах (2 у співавторстві) у збірниках матеріалів конференцій, 1 електронному освітньому ресурсі (робочому зошиті), розміщеному на сайті бібліотеки НАПН.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Відповідно до перевірки дисертаційної роботи програмою Unicheck від 11 травня 2024р, ID перевірки: 1016243836, схожість 18,5%.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Зазначаючи, що робота Квятковської А. О. є важливою і своєчасною, необхідно зауважити наявність у ній дискусійних моментів. Вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження та побажання:

1) На ст. 91. автор зазначає, що «одним із найперших завдань констатувального етапу експерименту *стало визначення передумов організації професійної підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій*». Причому у розділі 3.1., у якому описується проведення констатувального експерименту, серед завдань визначення передумов відсутнє (ст. 181-182).

2) Автор відзначає, що для дослідження рівня професійної підготовки майбутніх фахівців проводилось онлайн-опитування, проте в тексті роботи, і в додатках не наводить використаної онлайн-анкети.

3) На ст. 200 читаємо: «Порівняємо розподіл експериментальної та контрольної групи **до і після експерименту** за всіма чинниками окремо». У якості висвітлення результатів порівняння наводиться таблиця 3.2. де наявний стовпчик «Емпіричне» із деякою цифрою. Ніде не зазначено чи цей стовпчик відображає виміри «до експерименту» чи «після експерименту».

4) На ст. 202 обґрунтовується позитивний ефект від роботи – зазначається зростання успішності в експериментальній групі на 2,7 %, що на думку автора свідчить про безперечну ефективність впровадженої моделі. При цьому не наводиться жодних математичних викладок на підтвердження.

5) У додатках бажано було б представити навчально-методичні матеріали, які були підготовлені здобувачем та використані у процесі експерименту.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Квятковської А.О. «Професійна підготовка майбутніх фахівців з телекомунікацій в умовах змішаного навчання» є завершеною науковою працею, що має теоретичне й практичне значення для професійної освіти та відповідає вимогам постанови «Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами та доповненнями внесеними Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 року, № 502 від 19.05.2023 р.), а її авторка Квятковська А.О. заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 - «Освіта/Педагогіка», за спеціальністю 011 - «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук,

директор Дунайського фахового коледжу

Національного університету

«Одеська морська академія»

Андрій КОНОНЕНКО

*Підпис А. Кононенко засвідчує
прахівель ВК ВСПДРК ИУОМА *Лесиня Марія Перенко**